

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ „УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра Соціальної медицини та гігієни

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з наукової роботи

І.П. Студеняк

“ _____ ” _____ 2015 року

ПРОГРАМА

з соціальної медицина та організація охорони здоров'я
(шифр і назва навчальної дисципліни)
для вступного іспиту до аспірантури
із спеціальності 14.02.03. Соціальна медицина

Напрямок підготовки 1201 « медицина »

Спеціальність 7.12010001 « Лікувальна справа »
(шифр і назва спеціальності)

Факультет медичний
(назва факультету)

Ужгород – 2015 рік

Програма з соціальної медицини та організації охорони здоров'я
для вступу до аспірантури медичного факультету УжНУ
була розглянута та затверджена на засіданні кафедри соціальної медицини та
гігієни протокол № 4 від «23» листопада 2015 року та Вченої Ради медичного
факультету

Розробники: **Рогач І.М. зав. каф., д.мед.н., проф., Погоріляк Р.Ю. к. мед.
н., доц.**

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри соціальної медицини та
гігієни
Протокол від «23» листопада 2015 року № 4

Завідувач кафедри соціальної медицини та гігієни проф. Рогач І.М.

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма затверджена на засіданні Вченої Ради медичного
факультету

Протокол від « ____ » _____ 2015 року № ____

Декан медичного факультету

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)
« ____ » _____ 2015 року

Організація основних видів медичного забезпечення населення на сучасних його рівнях

1. Введення в соціальну медицину та організацію охорони здоров'я

1. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука. Основні методи. Історія розвитку.
2. Медико-соціальні дослідження XIX- початку XX століття.
3. Розвиток соціальної медицини в працях українських вчених XX століття: О.Корчака-Чепурківського, С.Кагана, З.Гуревича, С.Томіліна, Л.Лекарева, І.Хороша, Г.Лук'янової, О.Грандо.
4. Цільові підходи до визначення поняття «здоров'я».
5. Медичні показники здоров'я населення.
6. Провідні групи чинників, що впливають на здоров'я населення. Особливості вивчення впливу чинників різного походження на здоров'я населення. Дотримання вимог доказової медицини.
7. Класифікація факторів ризику, які впливають на здоров'я, методика їх вивчення.
8. Системи охорони здоров'я в сучасному світі, їх особливості.
9. Принципи розвитку національних систем охорони здоров'я згідно з рекомендаціями ВООЗ.
10. Основні принципи охорони здоров'я в Україні.
11. Права громадян на охорону здоров'я, їх обов'язки.
12. Права та соціальний захист медичних працівників.

2. Медико-соціальні аспекти демографії. Методика вивчення демографічних показників.

1. Предмет і зміст демографії, значення демографічних даних для практики охорони здоров'я. Зміни чисельності та складу населення різних регіонів світу та країн, України за останні роки.
2. Методика вивчення природного руху населення, джерела інформації, показники.
3. Народжуваність, її рівні в Україні. Чинники, що впливають на рівень народжуваності.
4. Смертність. Методика обчислення загального та спеціальних показників. Особливості та причини смертності в різних групах населення. Динаміка цього показника в різних регіонах, окремих країнах і Україні.
5. Смертність немовлят, вікові особливості. Провідні причини, чинники, які впливають на її формування. Медико-соціальні аспекти зниження смертності немовлят.
6. Середня очікувана тривалість життя (СОТЖ), взаємозв'язок з індексом розвитку людського потенціалу (ІРЛП). Тенденції динаміки СОТЖ у

окремих регіонах світу, країнах і Україні. Врахування впливу «тягаря хвороб» на СОТЖ.

3 Медико-соціальні аспекти захворюваності. Методика вивчення захворюваності

1. Поняття про захворюваність, її медико-соціальне значення.
2. Методи вивчення захворюваності. Переваги та можливості різних методів. Фактори та умови, які впливають на повноту даних про захворюваність міського та сільського населення.
3. Міжнародна статистична класифікація хвороб, травм і причин смерті, принципи її побудови та значення.
4. Методика вивчення захворюваності за даними звертань у лікувально-профілактичні заклади. Види захворюваності, їх порівняльна оцінка.
5. Загальна захворюваність, джерела вивчення, облікові документи, правила заповнення.
6. Показники загальної захворюваності, її особливості серед міського та сільського населення.
7. Інфекційна захворюваність: доцільність спеціального обліку, одиниця спостереження, облікові документи та їх маршрут, основні показники.
8. Захворюваність на найважливіші неепідемічні захворювання: перелік нозологічних форм, доцільність спеціального обліку, одиниця спостереження, облікові документи та їх маршрут, основні показники.
9. Госпіталізована захворюваність: поняття, доцільність спеціального обліку, одиниця спостереження, обліковий документ, методи вивчення, основні показники.
10. Захворюваність з тимчасовою втратою працездатності (ТВП): джерела та методи вивчення, одиниця спостереження, показники захворюваності з ТВП
11. Медико-соціальне значення найважливіших хвороб.
12. Хвороби системи кровообігу (ХСК), їх медико-соціальне значення. Фактори, що впливають на захворюваність ХСК. Система лікувально-профілактичних закладів і заходи щодо зниження цієї патології.
13. Злоякісні новоутворення (ЗН), їх медико-соціальне значення. Провідні фактори ризику ЗН. Система лікувально-профілактичних закладів і заходи щодо зниження цих захворювань.
14. Туберкульоз, ВІЛ-інфекція/СНІД як медико-соціальні проблеми.
15. Порівняльна оцінка методів вивчення захворюваності в країнах з різними системами охорони здоров'я.
16. Тенденції, вікові та статеві особливості окремих видів захворюваності в регіонах світу, в країнах з різним економічним розвитком.

4. Організація лікувально-профілактичної допомоги міському та сільському населенню.

1. Організаційні принципи лікувально-профілактичної допомоги.
2. Види лікувально-профілактичної допомоги та заклади, що її надають.
3. Види лікувально-профілактичної допомоги за ступенем складності.
1. Визначення поняття «первинна медико-санітарна допомога» (ПМСД).
2. Основні принципи ПМСД.
3. Чинники розвитку сімейної медицини.
4. Завдання сімейного лікаря за визначенням експертів ВООЗ.
5. Характеристика існуючих організаційних моделей роботи сімейних лікарів.
6. Приклади організації системи сімейної практики в різних країнах (Велика Британія, Скандинавські країни, США, Росія).
7. Фактичний стан ПМСД в Україні, її поетапне реформування на засадах сімейної медицини.
8. Можливі організаційні моделі сімейної медицини в Україні.
9. Підрозділи амбулаторій сімейної медицини.
10. Штатні посади працівників сімейної медицини.
11. Завдання та зміст роботи сімейного лікаря, співпраця з різними закладами охорони здоров'я, із соціальними службами.
12. Роль амбулаторно-поліклінічних закладів у медичному забезпеченні населення.
13. Функції поліклінік і амбулаторій, їх лікувальна та профілактична робота.
14. Завдання та сутність диспансерного методу. Етапи диспансеризації.
15. Зміна змісту та організації роботи поліклінік за умови розвитку сімейної медицини.
16. Формування потреби в госпіталізації.
17. Види стаціонарів. Функції сучасної лікарні, її складових частин.
18. Заходи щодо раціонального використання ліжкового фонду. Значення спадкоємності між позалікарняними закладами та стаціонаром.
19. Значення стаціонарозамінюючої допомоги, її організаційні форми.
20. Функції та структура денного стаціонару.
21. Безпека пацієнтів.
22. Облік роботи амбулаторно-поліклінічних закладів і стаціонарів, методика визначення та аналіз показників їх діяльності.
17. Особливості медичного забезпечення сільського населення; чинники, що на нього впливають. Етапність надання медичної допомоги. Заклади, що належать до кожного етапу.
18. Сільська лікарська дільниця, її функції, структура. Завдання, перспективи подальшого розвитку. Обсяг медичної допомоги на цьому етапі.
19. Сільська лікарська амбулаторія як заклад ПМСД, структура, штати, функції.
20. Центральна районна лікарня (ЦРЛ) як центр спеціалізованої допомоги сільському населенню. Завдання, структура, напрямки удосконалення діяльності. Організаційно-методична робота ЦРЛ.

21. Обласна лікарня. Структура, обсяг і особливості надання поліклінічної та стаціонарної допомоги населенню області.
22. Організація служби швидкої медичної допомоги (*ШМД*), її заклади.
23. Станція швидкої медичної допомоги, основні завдання та функції *ШМД*.
24. Виїзна бригада *ШМД*. Склад, завдання, функції.
25. Лікарня швидкої медичної допомоги. Структура, штати, завдання та основні функції.
26. Організація швидкої медичної допомоги в сільській місцевості.
27. Медицина катастроф, роль служби швидкої медичної допомоги в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

5. Особливості медико-соціального забезпечення населення літнього віку

1. Оцінка стану здоров'я літніх людей, її особливості.
2. Основні тенденції організації геріатричної допомоги в світі та Україні.
3. Лікувально-профілактичні заклади (підрозділи) та інші заклади, що надають медико-соціальну допомогу літнім людям в Україні.
4. Перспективи розвитку медичного обслуговування літніх людей у світі та Україні.

6. Страхова медицина. Медичне страхування.

1. Поняття «медичне страхування» та «страхова медицина».
2. Особливості реалізації обов'язкового та добровільного медичного страхування.
3. Проблеми впровадження страхової медицини в Україні.

Організація окремих видів медичного забезпечення населення. Експертиза працездатності. Менеджмент системи охорони здоров'я

7. Охорона здоров'я матері та дитини

1. Система охорони материнства та дитинства. Законодавство з охорони материнства та дитинства в Україні.
2. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги міському та сільському населенню.
3. Пологовий будинок, його функції, структура.
4. Жіноча консультація, структура, функції, показники діяльності. Роль жіночої консультації в антенатальній охороні плоду, зв'язок з дитячою поліклінікою та санепідстанцією.
5. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям, основні типи закладів. Дитяча поліклініка, функції, структура. Профілактична та протиепідемічна робота дитячої поліклініки.

6. Дільничний принцип організації медичної допомоги дітям. Зміст роботи дільничного педіатра та медичної сестри.
7. Зміст роботи кабінету (відділення) здорової дитини та кабінету щеплень.
8. Медичне забезпечення дітей, які проживають у сільській місцевості. Функції районного педіатра.
9. Особливості організації стаціонарної допомоги дітям.

8. Медико-соціальні аспекти експертизи втрати працездатності

1. Мета медичної експертизи та її види. Заклади, що проводять експертизу відповідного виду.
2. Види та ступінь непрацездатності.
3. Система державного соціального страхування в Україні. Порядок і умови оплати по листках непрацездатності.
4. Завдання лікувально-профілактичних закладів з медико-соціальної експертизи працездатності.
5. Послідовність дій лікаря при експертизі тимчасової непрацездатності.
6. Види тимчасової непрацездатності та правила видачі листків непрацездатності при захворюваннях.
7. Правила видачі листків непрацездатності при травмах і переведенні на іншу роботу.
8. Правила видачі листків непрацездатності по догляду за хворою дитиною та дорослим членом сім'ї.
  9. Правила видачі листків непрацездатності при карантині та протезуванні.
10. Організація експертизи стійкої втрати працездатності. Медико-соціальна експертна комісія (МСЕК), її види, склад, функції.
  11. Види та основні причини стійкої непрацездатності.
12. Документація та основні показники, що використовуються в роботі МСЕК

9 Проблеми оцінки якості медичної допомоги населенню

1. Складові частини якості медичної допомоги.
2. Методики оцінки якості, вимоги до їх коректності та об'єктивності.
3. Сутність і можливості застосування моделей кінцевих результатів.
4. Методичні підходи до відбору показників результативності та дефектів діяльності різних закладів охорони здоров'я.
5. Методика визначення інтегрального коефіцієнта інтенсивності (КІ) та його оцінка.
6. Стандарти якості медичної допомоги, медичних технологій.

7. Організація контролю якості медичної допомоги.
8. Досвід оцінки медичного забезпечення в країнах з різними системами охорони здоров'я.
9. Значення експертних оцінок для аналізу стану медичної допомоги різним контингентам населення, сутність і методика їх проведення.

10. Організація санітарно-епідеміологічного забезпечення населення.

1. Значення санепідслужби у забезпеченні санітарного та епідемічного благополуччя населення.
2. Законодавчі основи забезпечення санепідслужби: Закон України про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя (1994 р.), Закон про захист населення від інфекційних хвороб, Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд (1999 р.), Положення про державну санітарно-епідеміологічну службу (2000 р.).
3. Структура санітарно-епідеміологічних станцій (СЕС) районних, міських, обласних.
4. Зміст і обсяги діяльності СЕС у залежності від рівнів управління.
5. Методи роботи лікарів-гігієністів і епідеміологів:
6. Повноваження головних державних лікарів і інших посадових осіб державної санепідслужби.
7. Права та обов'язки підприємств, установ, організацій і громадян щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.
8. Види відповідальності за порушення санітарного законодавства.
9. Види адміністративно-правових актів щодо здійснення санепіднагляду, порядок їх застосування.
10. Зміст діяльності санітарно-профілактичних і лікувально-профілактичних закладів стосовно первинної профілактики, її методичне забезпечення.
11. Обов'язки СЕС і ЛПЗ стосовно здійснення протиепідемічних заходів.

11. Основи менеджмента. Менеджмент у охороні здоров'я.

1. Менеджмент як наука та практика управління.
2. Основні сучасні школи менеджменту.
3. Основні методи управління.
4. Поняття про суб'єкт і об'єкт управління.
5. Структурно-функціональні системи управління.
6. Провідні управлінські функції.
7. Складові частини системи охорони здоров'я. Керуюча та керована системи в охороні здоров'я.
8. Структура управління в системі охорони здоров'я.
9. Складові частини управлінського циклу.
10. Методика прийняття управлінських рішень, технологія їх реалізації.
11. Управління персоналом. Провідна роль керівника. Типи поведінки менеджера.

12. Соціально-психологічні проблеми менеджменту в системі охорони здоров'я, чинники, що впливають на його ефективність.

12 Формування здорового способу життя

1. Умови та заходи, що впливають на формування здорового способу життя.
2. Напрямки формування здорового способу життя.
3. Заклади охорони здоров'я, відомства та служби, які беруть участь у формуванні здорового способу життя.
4. Основні напрямки та засоби медико-гігієнічного навчання та виховання в різних закладах охорони здоров'я.
5. Методи та засоби медико-гігієнічного навчання та виховання населення, їх особливості та переваги.
6. Підготовка лекції на санітарно-просвітницьку тему.
7. Структура лекції, задачі її складових частин.

13 .Економіка охорони здоров'я

- 1.Розробка шляхів удосконалення економічного механізму в системі охорони здоров'я.
2. Методи планування в системі охорони здоров'я.
3. Засади маркетингу медичних послуг. Організація маркетингової діяльності лікувально-профілактичних закладів та санітарно-епідеміологічної служби.
4. Методи дослідження ринку охорони здоров'я.
- 5.Методика складання бізнес-плану при організації підприємницької діяльності в сфері охорони здоров'я.
6. Методика складання кошторису в закладах охорони здоров'я.
7. Методи ціноутворення і регулювання цін в системі охорони здоров'я.
8. Методика розрахунку заробітної плати медичному персоналу.
9. Методика проведення фінансового аналізу господарської діяльності медичного підприємства.
10. Методика визначення страхового тарифу при добровільному медичному страхуванні.
11. Економічний аналіз діяльності закладів охорони здоров'я
12. Методика визначення медичної, соціальної і економічної ефективності діяльності закладів охорони здоров'я.